

RDA - kirjastojen kuvailua ohjaava kansainvälinen kuvailustandardi

CSC/KK-tietomallityöpaja 21.3.2018

Marja-Liisa Seppälä

Kuvailusääntöpalvelu: <https://www.kiwi.fi/display/Kuvailusaantopalvelu>

RDA:n (Resource Description and Access) roolit

- Kuvailua ohjaava sääntöteksti
- Sanasto
- LRM-käsitemallia (Library Reference Model, 2018-) soveltava kuvailukokonaisuus
- Haluaisi olla myös pohja tietomallille -> RIMMF-sovellus

RDA Toolkit ja RDA Registry

- RDA-sääntöteksti kansainvälisessä ja maksullisessa RDA Toolkit -palvelussa: <http://access.rdatoolkit.org/>
 - Ohjeet kuvailuun
 - Kirjastojen, arkistojen ja museoiden kuvailijoille
 - Maksullinen
- RDA myös sanaston muodossa RDA Registry -palvelussa: <http://www.rdaregistry.info/>
 - Kaikki RDA:ssa käytetyt käsitteet, termit ja määritelmät
 - Käsitteillä pysyvät tunnisteet
 - Myös suomenkieliset "labelit"
 - Sovellussuunnittelijoille
 - Ilmainen

RIMMF (RDA In Many Metadata Formats)

- <http://www.marcofquality.com/wiki/rimmf3/doku.php>
- Visualisointityökalu RDA-rakenteiseen kuvailuun
- Apuna kuvailijoiden sisäajossa uuteen rakenteeseen (RIMMF-työpajat)

- Kuvailukohteiden (entiteettien) mukaiset ”tietueet”
- RDA Registry integroitu käyttöliittymään -> monikielisyys
- Kuvailuelementeistä linkit RDA Toolkitin ohjeiden ko. kohtiin

- Järjestelmätoimittajat eivät kiinnostuneita kehittämään RIMMFistä tuotantotyökalua

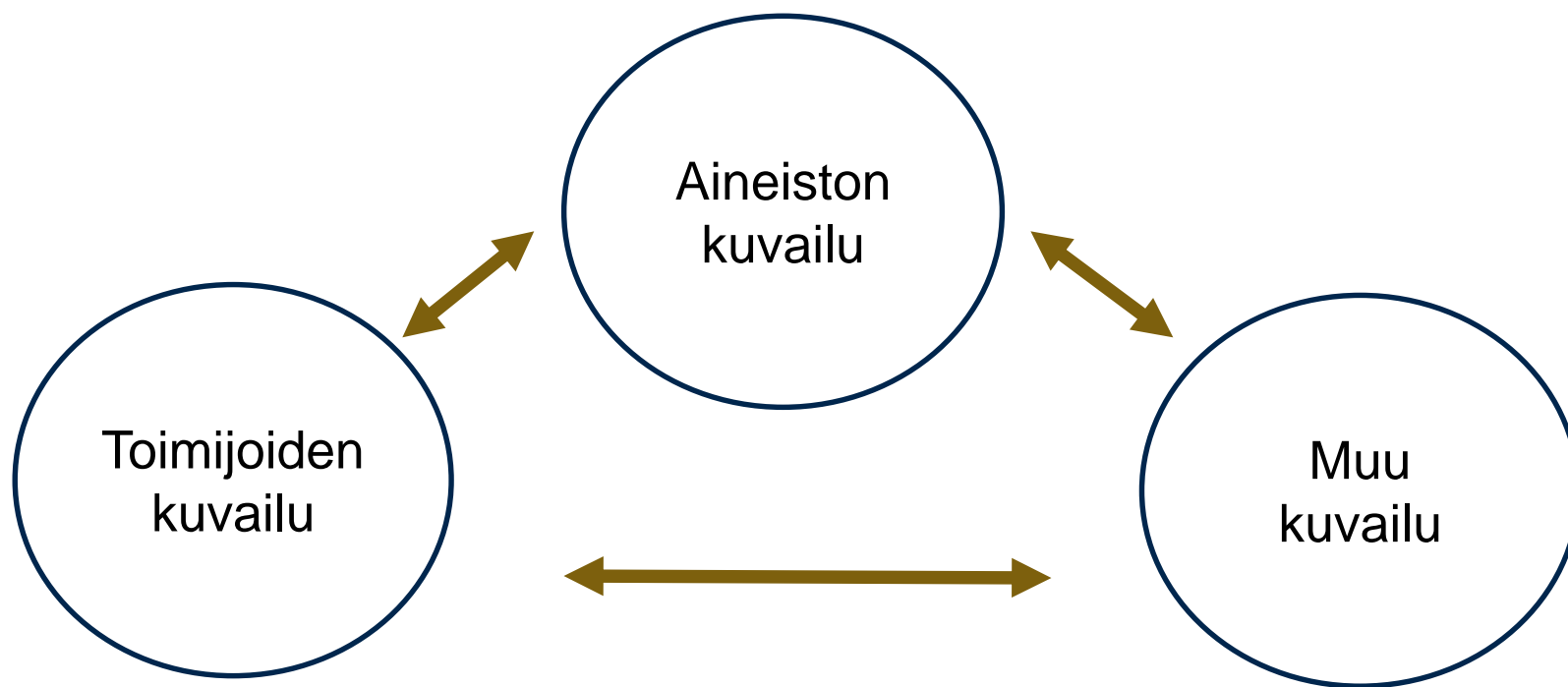
Sääntöteksti

- RDA:n määrittää, minkä tyyppisiä kohteita kuvaillaan ja mitä kuvailutietoja kohteesta tallennetaan
- RDA:n luonne:
 - Ehdottomien sääntöjen sijaan kuvailun periaatteiden ja tarkoituksen avaamista
 - Vaihtoehtoisia ohjeita, joista kuvailija voi valita tilanteeseen sopivamman
 - RDA:n uudistuksessa 2018 lisätään ”paikallista sopimista”
 - Mm. kaikille pakollisten elementtien määrittely poistuu
 - Tarvitaan paljon sääntötekstiä tarkentavia kansallisia linjauksia!

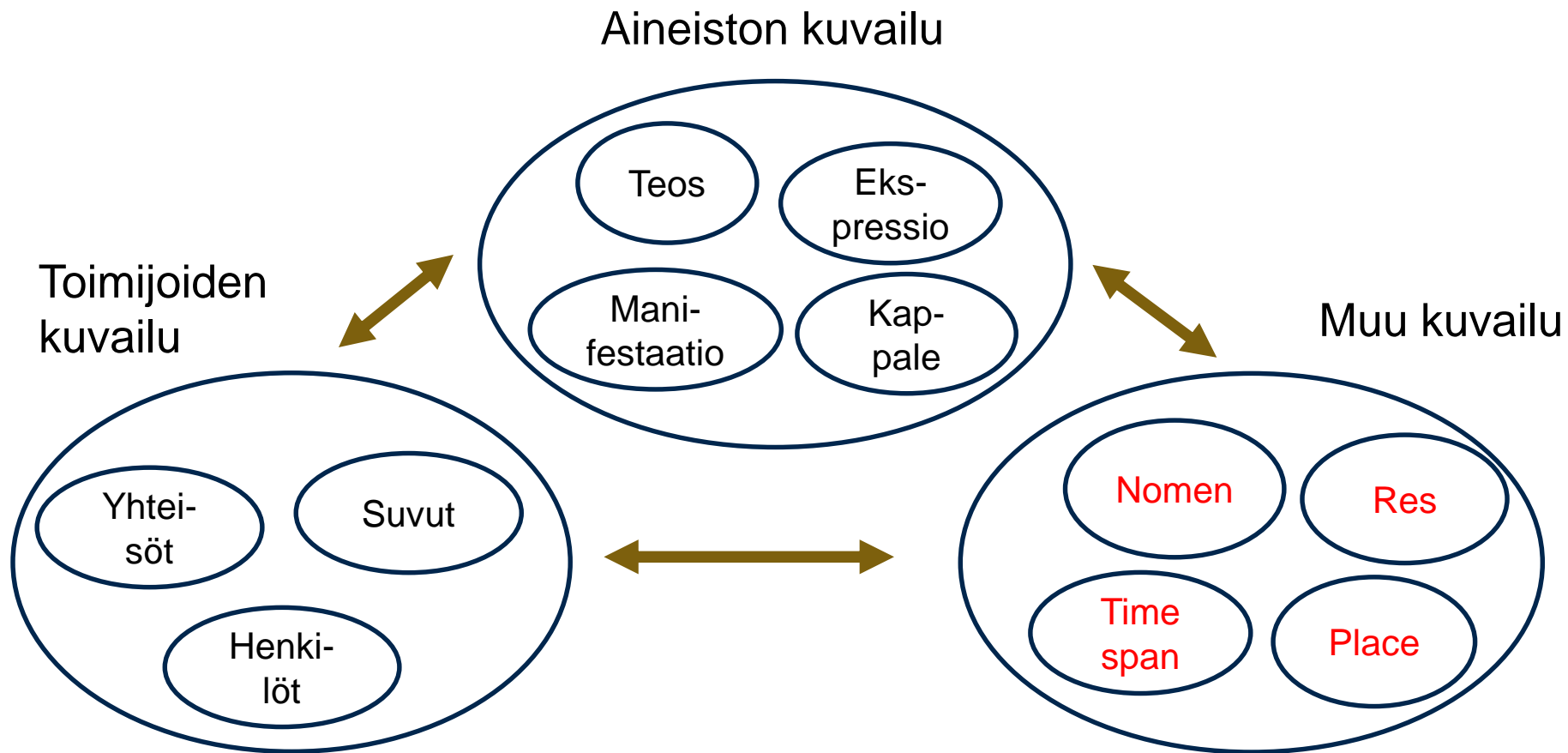
Sääntöteksti (2)

- Tietojen valinta ja merkitseminen sääntötekstin ydin:
 - Ohjeet valinnasta sisältävät mm. tiedonlähdepriorisoinnin
 - Ohjeet merkitsemisestä eivät (yleensä) mene välimerkkitasolle
- Sääntötekstin yksityiskohtaisuus ja kansainvälisyys varmistavat kuvailutietojen laadun ja pitkäikäisyyden
 - Haasteena yhteismitallisuus muiden kuvailustandardien kanssa
 - Esim. ONIXissa tai Dublin Coressa ei niin tarkkaa tietojen valinnan ja merkitsemisen ohjeistamista kuin RDA:ssa

Kuvailukokonaisuus

Kuvailukokonaisuus (2)

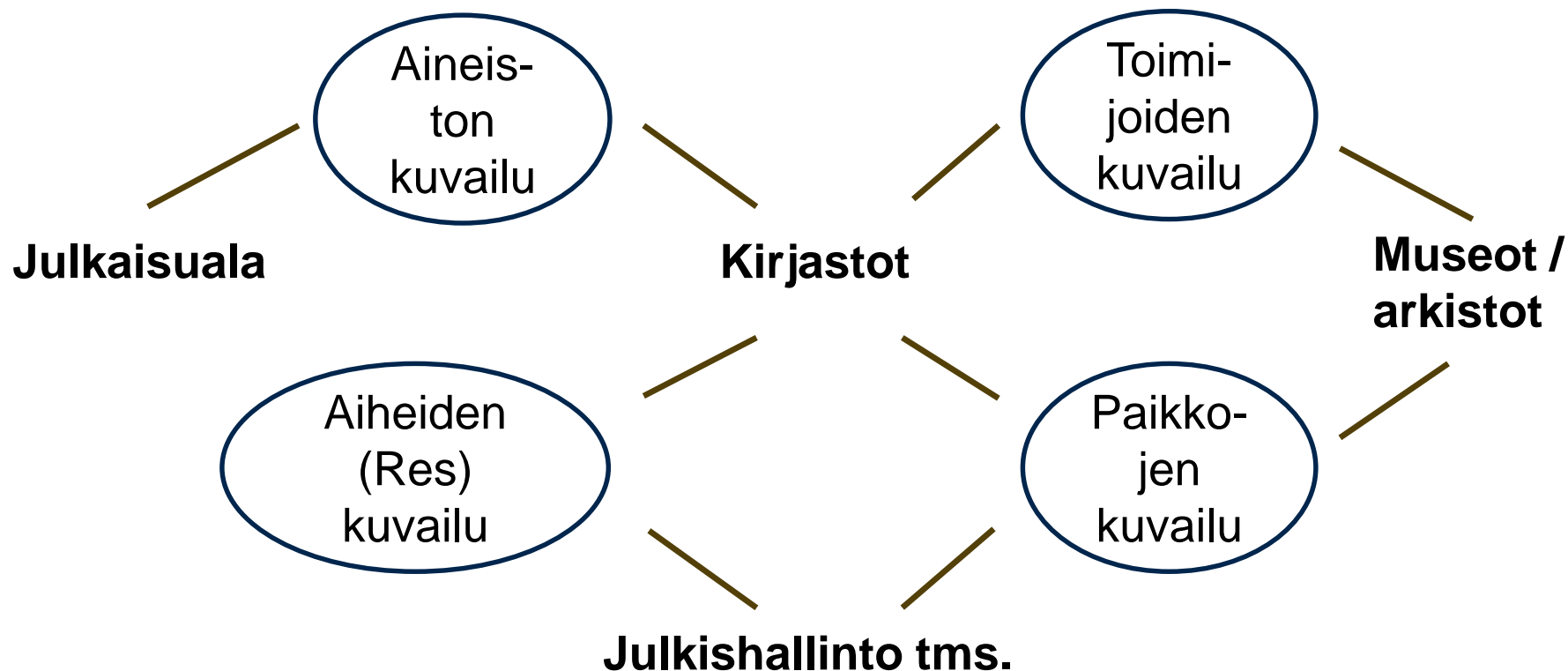

(Vuonna 2018 RDA:han sisällytettävät entiteetit)

Kuvailukokonaisuus (3)

- RDA:n kuvailukokonaisuuden ja rakenteen tavoitteena tarjota tarttumapintaa muillekin kuin kirjastoille
 - kuvailun pilkkominen osiin tuo yhteistuotantomahdollisuuksia kirjaston ulkopuolisten tahojen, esim. museoiden, arkistojen ja julkaisualan, kanssa
 - RDA-tietoisuutta pyritään lisäämään muiden metatiedon tuottajien keskuudessa ja torjumaan ”pyörän uudelleen keksiminen”

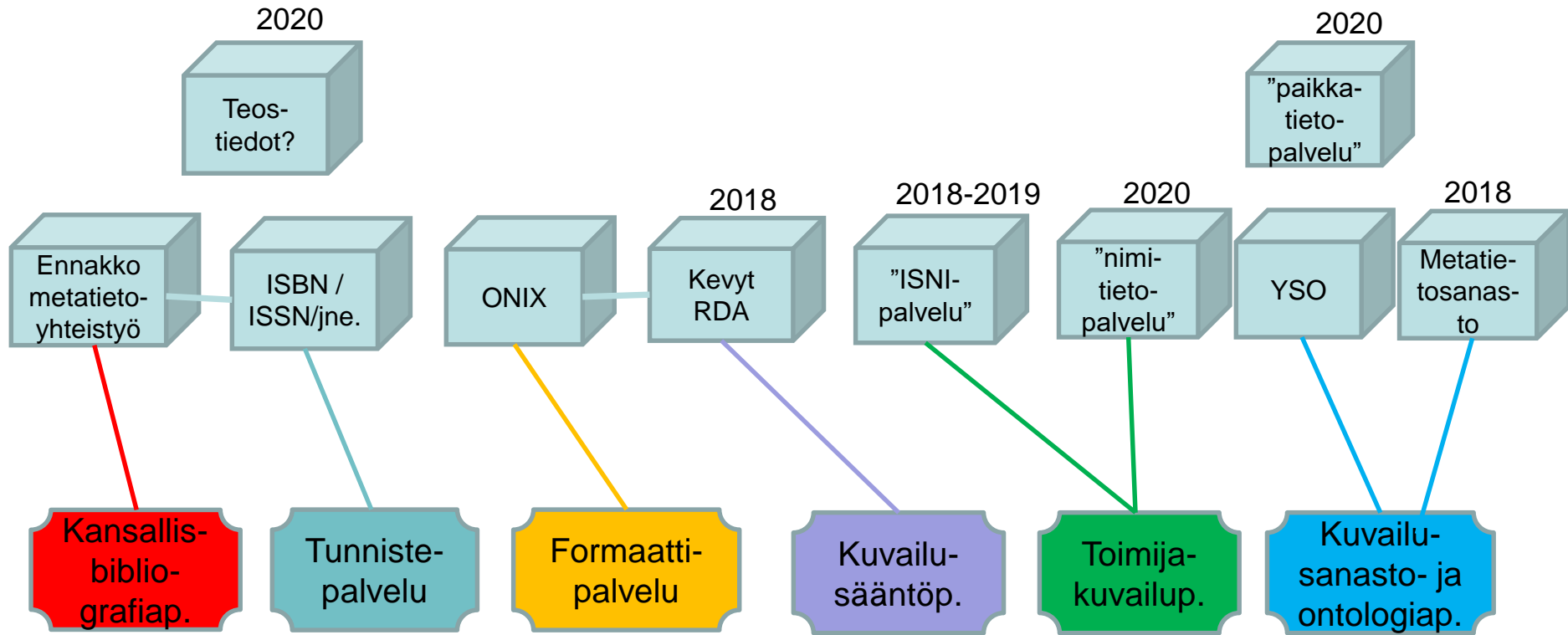
Kuvailuyhteistyöalueet

Esimerkkinä julkaisualayhteistyö

- Yhteistyökumppanina Kirjavälitys:
 - Vastaa Suomen Onix-keskuksen toiminnasta
 - Suurin osa kustantajista Kirjavälityksen asiakkaina
- RDA:n ja Onixin molemminpuolinen rikastaminen (2018):
 - Pakollisuuksista sopiminen, ohjeistusten yhtenäistäminen ja yhteisiä termilistoja
- Vaihtokauppaa:
 - Jos julkaisuala/Kirjavälitys suostuu Onix-ohjeistuksen rikastamiseen RDA-suositusten suuntaan, tarjoaa Kansalliskirjasto jatkossa esim. yhteisten termilistojen ylläpitoa Metatietosanakirjassa sekä valmista metatietoa yhteisöistä, henkilöistä ja paikoista

Tarjoomaehdotus julkaisualalle

Yhteiset intressit: tutkimusala/kirjastoala?

- Edellyttää elementtitason tarkastelua
 - Löytyykö RDA:sta ratkaisuja ATT-tietomallikysymyksiin?
 - Toimijan suhde aineistoon
 - RDA:ssa paljon ns. roolitermejä
 - Tutkimusdatan suhde julkaisuun
 - RDA:ssa paljon teosten välisten suhteiden määritteitä, mutta soveltuvatko vain julkaistuihin aineistoihin?
- Yhteisten termien käyttö Metatietosanastossa...
- ”Auktorisoidun” metatiedon tuottaminen/hyödyntäminen: Nimitietopalvelu, Paikkatietopalvelu, avatut teostiedot...

Kiitos.

- RDA-vastuu Kansalliskirjaston Kuvailusääntöpalvelussa:
 - kuvailusaannot-posti[at]helsinki.fi
 - <https://www.kivi.fi/display/Kuvailusaantopalvelu>